

Jan Zachwatowicz, Zofia Wartołowska, Teresa Mroczko, Stanisław Michno, Krzysztof Ciuk

Czerwińsk, pow. Płońsk

Informator Archeologiczny : badania 5, 240-241

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

piennych ce wyklucza hipotezę o pierwotnym przesklepieniu tego pomieszczenia.

Badania kontynuowano w momencie oddania sprawozdania i przewiduje się je w roku przyszłym.

CZERWIŃSK, pow. Płock

Zespół Badań nad Polskim Średniowieczem Uniwersytetu Warszawskiego i Politechniki Warszawskiej w Warszawie

Badania prowadził prof. dr Jan Zachwatowicz oraz doc.dr Zofia Ważyłowska, dr Teresa Mroczko, mgr inż.arch. Stanisław Michno i mgr Krzysztof Ciuk /autor sprawozdania/. Pierwszy sezon badań Średniowieczny kościół i klasztor kanoników regularnych /XII-XVI w./.

Prace są składową planowanych badań kompleksowych. Poprzedzały je sondáže prowadzone przez Konserwatora Zabytków Archeologicznych, sfinalizowane w nawie południowej kościoła.

Założono trzy wykopy na zewnętrznej części północnej - dwa wewnątrz kościoła - przy licu zachodnia fundamentu wieży północnej /kruchta/ oraz w stw. skarbczyk. Od południowej strony prace obejmowały przekrój po linii wschód-zachód dziedzińca klaszternego i dotarły do fundamentu nawy południowej na wysokości portali południowego. Celem było prześledzenie stratygrafii i chronologii względnej elementów architektonicznych.

Posiłek współczesny przykrywał we wszystkich wykopach na zewnętrznej części kościoła prawniejszą warstwę nowożytną, którą można datować na wiek XVIII, zawierającą również materiały wcześniejsze. W warstwie tej mierzają się pochówki szkieletowe, zarówno w trumnach jak i bez trumien, nie posiadające żadnego wyposażenia. Niekiedy groby były wkopywane w inne i niszczyły je, groby najstarsze wkopywane były w całość. Odsłonięto 39 szkieletów lub czaszek. Groby w wykopie od strony południowej były częściowo zniszczone przez nowożytny fundament równoległy do ściany kościoła.

Posiłek hamusa pierwotnego stwierdzono niewątpliwie tylko w wykopie odsłaniającym północny fundament wieży północnej. Odsłonięto tam także jedyną warstwę, którą można datować na wczesne średniowiecze. Jest to 30-centymetrowej grubości usypisko granitowych okrzesków, pochodzących jak się wydaje z produkcji ośców na elewacje kościoła.

Posiomy całca uchwycony w wykopach po stronie północnej kościoła jest niższy w części wschodniej, przy absydzie, o około 1,5 metra od poziomowi przy wieży północnej, gdzie dotarło doń już ok. 1 m od powierzchni wykopu.

Fundament kościoła, którego stopa posadowiona jest na głębokości 1,50 - 1,70 m od obecnej powierzchni, wykonany był z granitowych otoczków narsutowych, bez śladów obróbki, spojenych zaprawą wapienną z dużą domieszką piachu. Jedynie w ścianie południowej, na wysokości portalu, stwierdzono głębsze posadowienie i brak zaprawy w dolnej partii. Fundament kruchty, odsłonięty z obu stron, posadowiony jest o ok. 1 m wyżej. Na dziedzińcu klasztorynym natrafiono na fundament wykonany z otoczków i cegieł, będący prawdopodobnie pozostałością nowożytnego kruśganka łączącego wschodnie i zachodnie skrzydło klasztoru.

Badania we wnętrzu kościoła obejmowały absydę północną. W trakcie prac miejscowy proboszcz rozebrał, za pozwoleniem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, ścianę dzielącą absydę od nawy. Po inwentaryzacji zdjęto siedemnastowieczną posadzkę ceglana, pod którą natrafiono na pozostałości posadzi ceramicznej z płytek 23 x 23 x 5 cm. W zachodniej części absydy odsłonięto dwa nowożytno grobowce wykonane z cegieł o wymiarach identycznych z cegłami w murze obwodowym cementarza przykościelnego. Były one destawione wschodnimi ściankami do granitowego ookołu, na którym zachowała się wylama z zaprawy wapiennej posadzka ze śladami pożaru, otaczająca pozostałości mensy ołtarzowej wykonanej z ciosów granitowych i otoczków spojenych zaprawą wapienną. Jest to najstarszy posiomy użytkowania, jaki uchwycono w tej części kościoła.

Posiomy użytkowania na zewnątrz kościoła wyznaczone są przez wspomnianą warstwę okrzeseków /jej strop oraz humus pierwotny pod nią/, próg zamurowanego otworu drzwiowego w ścianie wschodniej i odsłoniętą 20 cm poniżej niego płytę z piaskowca, o wymiarach ca 50 x 25 x 190 cm, leżącą na wtórnym słożu /ślady staroia posiadała spódnia część/.

Zabytki ruchome, podzielono na dwie grupy: detale architektoniczne i budowlane oraz przedmioty użytkowe. Wśród detali rzeźbiarskich zwracają uwagę dwa z brakujących fragmentów romańskiego portalu, znalezione w warstwie nowożytnej w wykopie przy "drzwiach północnych". Znalezione fragmenty naczyń glinianych w przeważającej części pochodzą z naczyń polewanych i siwych, niewielki odsetek stanowią fragmenty naczyń wczesnośredniowiecznych. Znalezione także, pochodzące zapewne ze zniszczonych grobów, dwa kablęcki skroniowe ze srebra oraz dwie sprząski brązowe, posrebrzane oraz fragmenty skóry i tkaniny.

Badania będą kontynuowane.